

BUDA-PESTA

28 Mart. st. v.
9 Aprile st. n.

Va ești duminică.

Redact. : strad'a Havaș nr. 1.

Nr. 13

ANULU XII.

1876.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Popórele Daciei înainte de colonisarea română.

V.

S c y t h i i.

(Urmare.)

1) Dlu Hasdeu, cá si Bedeus cu alții de parerea lui, dice, cá Atlas, Auras, si Tibisis, dupa descrierea lui Herodotu, curgu din muntii Emului in directiunea ventului aquilonu, adeca spre média-nópte, prin urmare trebuie sè vina din Bulgaria. Ast'a inse nu e tocmai asiá, mai antâiu pentru cá numirea muntiloru Emici nu s'a restrinsu numai la muntii balcanici, ci s'a estinsu si a supra Carpatiloru meridionali, cari stau intr'o concatenatiune prin cataractele de la pórt'a de feru cu muntii balcanici; a dóu'a — pentru cá abstragându de la acea impregiurare, cá Herodotu nu a esaminatu cursulu acestoru riuri mai de aprópe la faci'a locului, ci intielegându din informatiuni, cá Istrulu de la unu locu in susu (d. e. de la Silistria pana la Pesta) ia o directiune totu mai tare spre média-nópte, n'a avutu alt'a intentiune, decâtu d'a indigitá, cá si riurile Atlas, Auras si Tibisis, cadu pe Dunare mai in susu, dar nici de cum, cumca aceste riuri curgu in drépt'a Dunarei; apoi mai vine si acea notorietate intr'ajutoriu, cá riurile Oltulu, Jiulu si Timisiulu pe la sorgentii loru ieau mai antâiu celu, putinu in parte, si directiune aquilonica.

Directiunea ventului aquilonicu si altu-cum pe langa celelalte circumstantie positive si chiare, remane secundaria, si póte sè fia si o gresiéla a lui Herodotu (cá n'a fostu papa infalibilu) ori a decopiatoriloru lui — in cursulu timpului de mai bine de dóue milenie de ani.

2) D. Hasdeu ia ansa spre a demonstrá, cá Maris a lui Herodotu nu póte fi altulu, decâtu Oltulu, si din acelu incidentu, cá Transmarisca, adeca Marisca mica, — zace peste Istru in Bulgaria, si cá dincóce, in faci'a Transmariscei a fostu Marisca, cu care nume s'a numitu Argesiulu vecinu Oltului, ar urmá de sine, cá trebuie pe langa Marisc'a (adeca Mariutia?) sè fia si sociulu seu Maris celu mare adeca Oltulu.

Déca d. Hasdeu n'ar fi unu istoricu criticu — seriosu, amu vení in tentatiune sè credemu, cá satiriséza.

Concedemu si noi, cá in faci'a Transmariscei (Turtucaia) a fostu riulu Marisca séu fia si Mariscus, care dupa noi — avendu Argesiulu numele seu permanentu — se reduce mai multu la riulu Dimbovitia: dar unde e necsulu si consecinti'a, cá Oltulu a trebuitu sè fia Maris? Déca Oltulu pe timpulu Mariscei — s'ar fi numitu Maris, atunci l'ar mai fi numitu asiá si alții: itinerariulu lui Antoninu, tabulele peuting. si notitiile dignitatum; l'aru fi numitu

asiá pana si Strabo si Ptolomeu, Amianu, si altii. Dara toti acestia au numitu Oltulu — *Aluta*, *Altis* etc., éra pe Muresiulu — *Maris*, *Marusius* etc. Si déca Oltului i-a trebuitu sociá séu unu sociu mai micu — nu a avutu trebuintia de Mariscutia, pentru cà a avutu si mai are pe : Oltule Oltetiule, cunoscutu si haiducului Jianu in renumitului seu cantecu. Éra déca Cis- si Trans-Marisciloru tocmai li-a trebuitu niscari-va chilipire ethimologico-fonetice, de ce nu le-a cautatu la alte mai de dómne ajuta — precum sunt : la *Marea négra* (de la *Maris*?), la *Maritia* din Thracia, la *Maria* séu *Mariotis* din Egiptu etc. etc. Éta asiá dara cum „*probele peste probe s'au gramaditu pré multe.*“

Dar cu tóte aceste, d. Hasdeu totu mai are si altele, adeca :

3) Elu dice, cà si pentru aceea nu póte fi *Maris* altu-ceva decâtu Oltulu, pentru cà Muresiulu nu intra in Dunare, si provocandu-se la geografulu Strabo, care ni spune cà Románii aduceau provisiunile sale in Dacia din ap'a Dunarei pe Muresiu in susu, afla cu neputintia de a navigá din Istru dreptu in Muresiu, déca Muresiulu n'ar fi Oltulu; apoi luandu lucru din punctulu de vedere geograficu mai dice, cà este cu neputintia, cá Herodotu sè sara de la Seretu (adeca Tiarantulu dlui Hasdeu) la Muresiu.

Dupa tóte aceste combinatiuni in fine d. Hasdeu, cà sè nu vina in colisiune cu Herodotu, pune pe Agathysii in Oltenia (Banatulu Craiovei), si mai trage apoi o pantlica de Agathysii si pe sub Carpatii Romaniei din Turnulu-rosiu pana la pasulu Buzeului, cà asiá sè se apropia de Neuri, unde s'au intalnit Scythii cu Agathysii persecutati de Persii lui Dariu; ér Ardealulu lu-lasa Grifiloru adusi din centrulu Asiei, cà sè pazésca aurulu, sè nu-lu róda caii Sigyniloru. ce pascu pe langa Tisa, séu fure Agathysii cei luxuriosi. pentru cà acestora li ajunge aurulu, ce-lu stringu cá tigani aurari de astadi din nasipulu Oltului.

E de observatu aci, cà intre parenteze, cà pe d. Hasdeu lu-preocupa o tendintia caracteristica, candu in totu decursulu istoriei sale critice gramadesce nu numai „probele peste probe“ dar si pe tóte popórele intrate in Dacia totu numai la angustulu terenu alu Olteniei. Aici gramadesce elu pe Agathysii, aici pe Daco-geti, aici pe colonistii romani, aici focalariulu Romanimeii besarabene, aici tóte! — Déca elu prin tóte aceste a fostu pré ingrigitu numai, d'a inchide calea lui Rössler, cà sè nu

póta intrá pe aici cu Ungurii din Atelkuzu spre Panonia, apoi trebue sè marturisescu, cà aparatulu pusu in lucrare cu atát'a ostenéla in contra lui Rössler e pré imosantu, si ocolulu d'a prinde épurile — pré de departe. La unu caru de óle, cum e marf'a lui Rössler, ajungea o maciuca buna, fia acésta taiata din padurile Notariului anonim, a lui Keza, Turotz etc. séu din copacii cronicariului rusescu Nesztoru, s. a.

Dupa aceste observári parentesice sè sondámu, cum stá tréb'a cu aparatulu dlui Hasdeu?

Mai antáiu trebue sè reflectezu dlui Hasdeu, revenindu inca odata la aceea, cà Herodotu, indata dupa ce a finitu cu enumerarea riuiloru ce atingeau Scythia, a urmatu de a enumerá pe cele afara de Scythia, incependu cu acela, care erá mai aprópe de Scythia, si mai in legatura cu istori'a ce o tratá. — va sè dica cu riulu *Maris*, — pentru cà acest'a stá in legatura cu Agathysii, ce au jucatu o rola — de si negativa — in resbelulu cu Scythii, si erá dupa Tiarantu — fia acest'a dupa d. Hasdeu chiar si Siretulu — mai aprópe de Scythia ce o descriá. Isvórele Seretului se intalnescu cu isvórele Muresiului in muntii Secuesci, si cu ale Tisei in muntii Maramuresiului, unde au esitu Agathysii spre a oprí pe Scythii fugariti de Dariu, sè nu intre in tíer'alu. Dariu din tíer'a Neuriloru s'a intorsu cu grab'a d'a dreptulu pe Prutu in diosu pana la Isaccea, si nu a avutu timpu de a mai persecutá pe Scythii pana la Agathysii dlui Hasdeu din Oltenia.

A dóu'a observezu aceea, cà Herodotu, care avea cunoscintia nu numai de Sigynii din regiunea Tisei, ci si de riuurile de pe acolo mai mici cá Tisa, precum e Timisiulu (Tibisis) din Banatulu Temesianei, Morava mare si mica (Angrus si Brongus) din Serbia s. a. trebuiá sè aiba cunoscintia si de Tisa, care déca pe atuncea se chiamá asiá, de buna séma elu o si enumerá sub acést'a numire. Dar Tisa pe timpulu lui Herodotu sè considerá numai ca unu ramu alu Muresiului, cu care impreunandu-se se versá in Dunare sub numele *Maris*.

Cumca Tisa in timpurile mai vechi se numia Muresiu, deducemu si din nomenclatur'a pastrata pana astadi a Maramuresiului, ce devine din impreunarea sorgentelui Tisa cu riuletulu Mara. Numele Tisei e cu multu mai posterioru decâtu timpulu lui Herodotu. Elu vine mai antáiu la Pliniu (IV 12, 25) sub numire de *Pathisus*, la Amianu (XVII 3) *Parthisus*, la Ptolomeu (III 7) *Tibiscus* din care mai

tardtu Tiscia, Tisia, Tisa. ¹⁾ Nici lui Strabo, pe care se provóca d. Hasdeu, nu i-a fostu cunoscuta Tisa sub altu nume, decátu sub numele *Marisius*. Éta textulu lui Strabo (VII 3 13 marg. 305): „Prin tiér'a loru (a Daciloru) curge riulu Marisus in Danubiu, pe care Románii duceau provisiunile de resbelu. Pentru cà partea superioare a fluviului Istru, de la sorgentii lui pana la cataracte, curgêndu mai cu séma prin tienutul Daciloru, se chiama Danubiu, ér partea inferióra pana la Pontu pe langa Geti se chiama Istru.“

Strabo asiá dara ne dispenséza cu totulu de a capacítá mai departe pe d. Hasdeu, cà Maris a lui Herodotu, si Marisus a lui Strabo nu e Oltulu, ci e Muresiulu impreunatu cu Tisa, ce dà in Dunare; si cà prin urmare Románii duceau provisiunile nu din Istru pe Oltu, ci in directiunea mai drépta din Dunare pe Tisa si Muresiu catra Dacia; apoi cà Agathyrzii nu au fostu in Oltenia, ci in Ardealu pe Muresiu in susu unde cautau aurulu, si pe Tisa in susu pana la Maramuresiu, unde dupa cum amu vedutu din Herodotu, se marginiau cu Neurii. ²⁾

Argumentele ulterióre ale dlui Hasdeu cu aurulu s. a. de a mistificá Muresiulu cu Oltulu, nefiindu noi cunoscuti cu art'a alchimistica, le trecemu cu vederea, si resumàm concludsiunea neresturnabila, cà Maris a lui Herodotu nu e alt'a, decátu Muresiulu, si cà Atlas a lui Herodot nu e alt'a decátu Oltulu nostru, prin urmare cà riurile d'a stang'a Istrului, ce atingu Scythia dupa Herodotu sunt mai antáiu *Porata-Prutulu*, apoi *Ararus-Siretulu*, apoi *Naparis-Jalomitia*, apoi *Ordesus-Argesiulu*, si in fine *Tiarantus*. De aci incolo esindu din Scythia Herodotu dupa Maris-Muresiu insira pe *Atlas-Oltulu*, *Auras-Jiulu* si *Tibisis-Timisiulu*; dupa aceea trece la cele de peste Dunare.

Care este asiá dara *Tiarantus*? Respinu: *Tiarantus*, care dupa Herodotu, cade intre *Argesiu* si *Oltu* se vérsa d'a dreptulu in *Istru* si e mai micu decátu tóte celelalte riuri enumerate in si afara de *Scythia*, nu póte fi altulu, nici dupa positiunea geografica, nici dupa nomenclatura, decátu *Teleormanulu*.

(Va urmá)

Clip'a dioriloru.

Pe ceriu fugu la mii de stele
Frumusiele,

¹⁾ Trebuie sè distingemu bine: *Tibisis* (*Timisiu*), de *Tibiscus* (*Tisa*).

²⁾ Dupa *Marcilinu*, *Avienu* s. a. erau mestecati cu *Neurii* si *Gelonii*. Vedi *Geten und Daken*. W. Schmidt.

Cu radiele schinteindu;
Ér pe urm'a loru se frange
Si se stinge
Auror'a din caru dimbindu.

Florile incantátóre,
Rumenióre,
Cu róu'a s'au sarutatu;
Si de suav'a sarutare
Cu doru mare
Se 'ngânu p'alu plaiului patu.

Pe a muntiloru movila
Fara mila
Trece riulu adumbritu; —
Si s'ascunde 'n und'a-i lina
Susurina
Inc'o stéua din zenitu.

Campulu adornatu tresare,
Câci apare
A dioriloru dulci mijiri,
Resfatiandu-se 'n ardóre
Cu amóre
Pe elu fragedii zefiri.

Pe campia azurina,
Doina lina
Intonu paserile 'n sboru;
Pe campia, prin catune
Sè resune
Imnu marelui Creatoriu.

Eu cu trist'a mea anima,
Ce suspina,
Me aventu cu dalbu odoru:
Conducandu de bratiu cu mine,
Pe coline,
O fetitia, dragu amoru.

Ea cu zimbetu de virgina,
Angerina,
Me priviá cà-su tristu, doiosu;
Eu sub galisi'a-i ochire
Cu iubire
O vedeam cá-unu crinu frumosu.

Erá mandra la sprincene
Si la gene,
Cu chipu-i intainuitu;
Si la ochi, si la guritia
C'o dieitia,
Cá-unu serafu din ceriu venitu.

Langa tali'a-i plapanda,
Tremuranda
Man'a-mi stergea totu in siru:
Lacrimile curgátóre
De amóre
P'alu iubiriloru potiru.

Si-i spuneam cu fericire,
Cà de-ar fire
Scurta, lunga viéti'a mea:

— Juru pe ceriu, pe dragulu sóre,
Cu ardóre
Totu la sinu-mi te-oiu purtá!

Merge-omu apoi far' durere
In placere
Candu lumin'a scapatá :
Peste lunci ... candu vine nópte
Si 'n dulci siópte...
Pasiunaşu te-oiu sarutá.

Si cu simtiuri flacarate
Delicate
Vomu pasi totu hori doinandu ;
Si vomu trece peste munte
P'a ta frunte
Bele rose culegendu!“

A ei gura purpurina
Vóce lina
Tremurá necontenitu :
— Pan' voru custá paserele,
Pe ceriu stele,
Fi-mi vei si tu 'n veci doritu“.

Farmecatu eu de-a ei vóce...
Audu dulce
Cum codru 'n echou suná :
— Juru pe ceriu, pe dragulu sóre
Cu ardóre
Totu la sinu-mi te-oiu purtá!“

Prin luncile 'n departate
Mai strabate
Inca . . . siopturi de iubitu :
„Pan' voru custá paserele,
Pe ceriu stele,
Fi-mi vei si tu 'n veci doritu!“

Si 'mpletindu apoi ghirlanda, —
Dalba salba,
P'alu ei sinu o-am asiediatu ;
Si de susu, pe colinióre,
Mandrulu sóre
Esaltandu ne-a sarutat.

A. Pituceanu.

Caletoría de pe pamentu in luna.

— Dupa JULES VERNE. —

(Urmare.)

Elu dara mai antáiu comunicá planulu tuturoru observatóreloru astronomice mai renumite din lume, dimpreuna cu tóte calculatiunile speciale, si si-cerù parerea loru. Cele mai multe dederu unu respunsu aprobatoriu, esprimandu-si speranti'a loru de reesirea întreprinderii. Asiá dara interessarea si votulu lumei sciintifice s'a câstigatu in favorulu încercării. Acésta apoi a desteptatu in cercuri estinse interessare si incredere fatia de întreprindere.

Atunce apoi sosi momentulu, cá sè se faca unu apelu directu catra iubitorii sciintiei, si sè se cèra contribuirea loru. In America si a-fara de America, in fía-care orasiu de ceva importantia, fu numita cutare banca séu firma cu creditu de renume bunu, care va primí contribuirile. Diuariiele simpatice facura unu reclamu grozavu in interessulu planului grandiosu, ne mai pomenitu, gloriosu, admirabilu si dumnedieescu.

Resultatulu corespunse asteptării, ma o si întrecù. Francii, florinii, lirele, sterlingii, dollarii viniau ca torentulu din tóte tierile, provinciile, si orasiile celoru cincii parti ale lumei. Uniunea singura, la trei dile in urm'a apelului facutu de Barbicane, in diversele puncte ale teritoriului seu, a contribuitu 4 milióne de dollari, adeca 21.680,000 franci. Din celelalte parti ale lumei, conformu departării si pedeciloru in comunicatiune, incursera róndu pe róndu contribuirile. Tóte la olalta se apropiara de unu milionu si jumetate de dollari, adeca optu milióne de franci.

Ar fi o poveste pré lunga, sè insiràm din firu in peru, cà de unde câtu s'a adunatu. Nici o tíera din cele 5 parti ale lumei n'a remasu, cá sè nu contribuiesca ; si provincie si orasie, despre cari pan'atunce in Americ'a nimene nu sciá nimica, acuma escelara prin daruri importante.

Marimea sumei trebuinciose nu ne póte surprinde. Materialurile, versarea, lucràrile de pamentu si de zidaria, transportarea lucratoriloru acolo, asiedierea acelora, provederea loru cu nutrementu in mijloculu acestei provincii raru impoporate; cladirea cuptóreloru, locuintieloru, cohuriloru, ateliereloru, glontiulu, tunulu, dinamitululu, pagubele eventualeetc. in adevèru consuma niste sume fórte colossale.

In celu de pe urma resbelu alu uniunii s'a facutu odata o descarcatura de tunu, care a constatu 1000 de dollari. E bine, prin urmare dara acésta detunare in luna cu totu drep-tulu va puté sè consteie de 5000 de ori mai multu, decátu o simpla detunare in resbelu!

Comissiunea a incheiatu contractu cu fabric'a Goldspring, de langa New-York, cá aceea sè transpórte in fati'a locului materialulu trebuinciosu, sè faca acolo o versaria, si conformu mesuriloru hotarite sè faca tunulu si sè-lu gate pana la 15 oct. La din contra, dreptu pedépsa, sè platésca pe fía-care di câte o suta de dollari pana atunce, pana candu lun'a peste optu-spre-diece ani va fi éraşi in starea aceea, de care este vorb'a in respunsulu

directorului de la observatoriul astronomic din Cambridge. Procurarea lucratorilor, intretinerea si plat'a lor, tóte aceste privescu fabric'a Goldspring.

Acuma atentiunea Americiei, ma si a lui mei intregi, se indreptà spre Florida. Toti doriau sè cunósca situatiunea, pamentulu, locuitorii, relatiunile si tóte anghiurile acestei peninsule, de care pan'atunce nimene nu se interessá. Librarii nici odata nu vendura atâte opuri de caletoria si geografice, câte numai tratau despre Florida.

Éra Barbicane, insotitu de I. T. Maston si Elphiston, dimpreuna cu directorulu fabricei Goldspring, plecà in fati'a locului, sè studieze terenulu si sè aléga locul potrivit pentru versare si detunare.

Orasiulu Tampa-Town (in vechi'a limba indica : cetate de luna) zace precisu sub 20°, cam la mijloculu lungimei nordu-sudice ai Floridei, la malulu golfului mexicanu. Ei nu voira sè puna locul incercàrii periculóse in nemijlocit'a apropiare a orasiului. Deci lustranspusera pe pisculu de la miédia-di alu lacului Okecchebek, pe innaltímea numita Stone's-Hill. Fundamentulu e vèrtosu, tiapenu; in apropiare se afla destula apa; prospectulu e mare si nerestrinsu; de orasiu nu este asiá de aprópe, cá cutremurarea descarcaturei sè causeze periculu aceluia, dar nici asiá departe, cá comunicatiunea sè fia grea pentru viptuale si alte trebuintie. Pe scurtu, Stone's-Hill erà locul celu mai bine alesu pentru versarea columbiadei, pentru asiediarea si descarcarea aceleia, — adeca pentru tóta incercarea grandiósa.

Tampa-Town inainte de acésta intemplantare a fostu unu orasielu pré neconsiderabilu. Abiá avea ceva peste trei mii de locuitori. Comerciulu, fabrici, nu pré erau intr'insulu. De odata se impoporà. Domnulu Murchison, conducatoriulu versariei, a debarcatu la peninsula cu o intréga flotta mica; o mia cinci sute de lucratori vinira cu dinsulu, cei mai multi cu tóta famili'a lor. O colonia considerabila. Poporatiunea miculu orasielu de odata se duplicà. In proportiune si mai mare i crescea comunicatiunea, sgomotulu, viéti'a. Lucrulu, care se facea aice, atrase mii curiosiloru din parti aprópe si departate. Oteluri se cladira, fabrici si prevalí se ivira cá din pamentu, si Tampa-Town de odata deveni unu orasiu renumitu si bogatu.

Desiertulu de la Stone's-Hill trecu prin o straformare si mai mare. In giurulu versariei

ce se facea, de odata se cladira cohuri, oficine, locuintie pentru lucratori, magazine de viptualie. Loculu mai demultu nelocuitu de nimene, pe unde numai paserile au amblatu, se impoporà. Afara de coloni'a lucratoriloru unu roiu de straini inundà in giuru de Stone's-Hill.

Pe scurtu, celu ce a parasitu mai de multu peninsul'a si s'ar fi rentorsu acuma, n'ar fi recunoscutu usioru nici singuretatea din Stone's-Hill, nici orasiulu Tampa-Town, dar nici ins'a si Florida.

VIII.

Lucrarea se incepe.

La 4 nov. deja se putea incepe lucrarea. De la 1 nov., in giurulu locului alesu pentru versaria, se formà unu orasielu alu locuintieloru de lucratori, alu topitóreloru etc. Lucratori asteptau cu cea mai mare nerabdare inceperea lucràrii.

In diminéti'a dilei amintite Barbicane adunà pe conducatoriulu lucratoriloru si li tinu o cuventare insufletitória.

Diminéti'a la 8 óre lucrarea se incepù. Mai nainte de tóte se apucara a sapà o fantana, de 60 urme in diametru, si de 900 de urme afunda. Acést'a lucrare trebuia sè se facea in decursu de optu luni. In atât'a timpu ei aveau sè sape afara 2.533,400 de urme cubice de pamentu, in 255 de dile, adeca in fia-care di câte 10,000 de urme cubice.

Lucru inspaimantatoriu! Inse ei nu desperara. In fia-care patrariu de óra, lucratori se perôndara, si astu-felu lucrulu nici nu incetà, pana ce fantan'a nu fu sapata.

Din punctu de vedere geologicu ar fi fórte interessantu sè urmarimu pe autorulu acestei scrieri, descriindu tóte straturile pamentului, prin cari a trecut saparea. Dar spaciulu ni lipsesce. Vomu insemná dara numai atât'a, cá la o adancime hotarita zidarii inca incepura a lucrà, cladindu cu varu hydraulicu paretii acestei fantani. Ér pamentulu sapatu se scotea afara prin masine a nume construite pentru acestu scopu.

Lucratori intimpinara multe pedece neprevedute, câte odata detera de niste stances, cari i oprira mai multe septemane; unde dintre ei unii si cadiura victima zelului si neatentiunii lor, dar astu-felu de intemplantari in America nu pré sunt bagate in séma. Lucrulu se continuà, si — dupa multe obstacole — in sfirsitu, la 10 juniu, adeca cu 20 de dile inainte de terminu se incheià. Fantan'a fu sapata, —

si zidarii terminara asemene paretii si fundulu ei.

In acestu restimpu se facura si tóte pregatirile pentru versare, si inca cu o iutiéla admirabila. In giurulu fantanei, la departare de 600 yardi, se cladira 1200 de topitórie.

Pe candu saparea, adeca form'a se gatà, materialu de topitu inca fu transportatu totu acolo. Siese-dieci si optu de corabii trebuira spre acestu scopu, aducandu fía-care o mía de tonne; o flota intréga, care la 3 maiu plecà din New-York.

Indata ce saparea si lucrulu zidariloru sè terminà, Barbicane, carele nici pe unu momentu nu parasì acestu locu, facù numai decàtu planulu interioru alu versàrii. Din fundulu fantanei si pana susu se cladì in mijlocu unu cilindru de siepte urme grosu, care avea sè corespunda goliciunii din laintru ai tunului. Facutu acest'a, topirea se incepù in alta di, la 8 juliu.

Din cele 1200 de topitórie fía-care putea se topésca in o di câte 140,000 de pundi de feru. Acesta erà in rude, si astu-felu se punea in cohurile gigantice; topirea avea sè se faca cu focu de carbuni. Desu-de-deminétia tóte focurile se aprinsera si numai decàtu 1200 de colonne de fumulu se innaltiara spre ceriu, acoperindu sórele cu velulu loru din ce in ce mai desu. In cercu fumulu si ferbintiél'a devenira asiá dicèndu nesuportabile. Acést'a erà diu'a cea mai grea a lucratoriloru si conducatoriloru.

Precisu la miédia-di avea sè se faca versarea. Colossalulu materialu de feru pan'atun-ce se topì de totu in cuptórie, erà fluidu cá oleulu, si se clatiná cá marea furiósa.

Sunà dóue-spre-diece óre. Unu sunetu de tunu dede semnalulu, si de odata se deschisera tóte cele dóue-spre-diece sute de gure de canalu, spre a versá din sine fluviulu de flacara ferbinte si fumatoriu. 1200 de dusiuri ale ferului topitu cadiura josu in adancime. Grozava, grandiósa privelisce!

Reesitu-a versarea? Éta intrebarea cea mare, la care inse nimene nu putea sè raspunda cu siguritate.

Metalulu topitu, in asemene cantitate, fórte incetu se recesce intr'atát'a, încàtu sè te poti apropiá de elu. Candu Rodman a versatu columbiadulu seu, carele a fostu de 160 de mí de pundi, dóue septemani trebuira pana candu acel'a se reci. Si ce a fostu acel'a fatia de tunulu lui Barbicane? Acest'a peste dóue

septemani inca totu asiá fumá, cá in diu'a prima!

Dilele si septemanile trecura, si inca totu nu se sciea, déca versarea a reesitu séu ba? Déca n'ar fi reesitu, ar fi trebuitu sè incépa de nou totu lucrulu, inse spre acestu scopu nu mai erà timpu. Toti se temeau, chiar si pe Barbicane lu-cuprinse fric'a.

In sfirsitu la 22 augustu Barbicane si colegii sei pntura calcá pe mass'a versata. Apoi lucrulu se incepù, scotiendu-se pamentulu din giurulu tunului versatu si din laintrulu lui; apoi acel'a se curatì, lucià cu multe masine. Lucrulu acest'a se terminà pe 22 sept.

Opulu reesi fórte bine. Bucuri'a lui Barbicane si a sotiloru sei nu se póte descrie. Capitanulu Nicholl perdù si alu doile remasiagu, si cá omu punctualu nu intardià a platì.

Sub decursulu lucràriloru publiculu nu-i erà iertatu sè intre in Stone's-Hill. Dar la 23 sept. barierele se deschisera, si numai decàtu se incepù peregrinarea curiosiloru. Si ei vinira din tóte partile lumei. Orasielulu Tampa-Town devenì unu orasiu mare, impoporatu si bogatu.

Curiosii nu se multiamira a vedé tunulu numai din afara. Ei dorira a se coborì intr'insulu, sè-lu póta studiá bine. Deci Barbicane facù niste masine aredicatórie. Mai antàiu se coborira membrii comisiunii. Acolo josu ei tinura unu banchetu. Ce bucuría pentru toti!

IX.

Ne a s t e p t a t u .

Intr'o di, la 30 septemvre, telegrafulu de sub mare aduse lui Barbicane o depesia. Candu o cetì, budiele-i palira si scóse unu tipetu de ingrozire. Depesi'a i cadiù din mani.

Aceea continea aceste síre:

„Francia, Paris, 30 sept., diminéti'a la patru óre.

„Lui Barbicane. Tampa. Florida. America.

„In locu de unu glontiu rotundu, faceti unulu de forma lungurétia, cilindrica. Voiu caletorì in elu. Viu cu vaporulu Atlanta. Mihaiu Ardan.“

Barbicane nu putù ascunde acésta depesia. O cunosceau deja o multime de oficiali de la telegrafiu, prin manile carora trecù. Inse pentru ce o-ar fi ascunsu? O parte a ómeniloru credea, cá Mihaiu Ardan e unu nebunu; altii erau de parerea, cá intréga depesi'a e numai unu humbug.

(Va urmá.)

Paturnichiu Prepelitia.

— Novela. —

Stradele orasiului erau putinu cercetate. Erá tótna si o negura umeda s'a fostu latitu peste orasiu. Timpulu posomoritu a fostu alungatu pe locuitori in casa langa soba in cerculu familiei loru. Trecându prin strad'a mare spre gradin'a publica, vedemu a-própe de acést'a gradina o casa frumúsiá, voiósa si curatica. De-a supra usiei spendiura o tabla négra pe care sta scrisu cu slove mari: „Agachi Têraibrâu, comerciante.“

Intrandu in launtru vedemu, cá in birou siedu a niste mese lungi actuarii si alti lucratori, ocupati lcu felurite probleme matematice si adanciti in cursurile bursei, ce le-au adusu astadi post'a din capitala.

In odaí'a cea din fundu se afla biroulu d-lui Prepelitia, primululu actuaru si totodata representante alu dlui Têraibrâu.

Dnulu Prepelitia este unu barbatu fórté bunu, i place rânduél'a si muraturile si se bucura, déca-lu numesci Ghítia, cáci asiá l'a botediatu reposatulu parintele seu, — Dd'eu sè-lu ierte!

Cá actuaru Ghítia a fostu pretutindene laudatu de câtra principalulu seu, dnulu Têraibrâu, si Ghítia a sciutu de minune a-si agonisí favorulu si increderea síefului seu.

De diminéti'a, regulatu la optu óre este elu in biurou; inainte de ce se asiédia la condice, si-anina cilindruulu seu in cuiu, desbraca surtuculu celu bunu, pe care-lu pórtá prin orasiu, lu-pune pe altu cuiu langa dulapu, apoi imbraca unu surtucu vechiu anume de contuaru. Cu acéstá haina imbracatu, se pune la condice si lucréza cinci pana la siese óre ne'ntreruptu, fara sè se scóole de pe scaunu, inse cum batu dóue óre dupa amédiadi, — Ghítia sare friptu de la pultu, desbraca repede surtuculu seu celu vechiu, care are vr'o optu pete si o borta mare, mare la póle, cá ai puté bagá capulu prin dins'a. Elu arunca acestu surtucu de la sine, imbraca pe celalaltu, si-suffa nasulu, stupece in palme si si-netediesce perulu, ér dupa ce-a facutu tóte aceste, ia cilindruulu si sbóra spre casa.

Aici lu-primesce camarasiti'a sa, o femeia rara, curata, harnica, buna si credinciósa stapanului seu; cu unu cuventu, mam'a Cipilita erá unu modelu de económa. Regulatu la dóue óre erau bucatele pentru Ghítia gata, si mam'a Cipilita o scarpená in capu de nerabdare pana la sosirea lui Ghítia. Dar apoi ce bucuria nespusa simtiá inim'a sa cea de 80 de ani, — vorb'a ceeá: „Fati'a imbetransce, inim'a intiniresce“ — candu se aratá Ghiti'a de departe. Ea lu-duce cu mare alaiu in casa si Ghítia uita la o méssa plina de bucate bune si la o garafóra de vinu de Odobesci, necasurile dilei. Dupa aceea face Ghítia regulatu o promenada mica prin orasiu séu visitéza pe sincerulu seu amicu, pe pop'a Melinte, cu care face sér'a câte o partia de concina.

Dar óre cari erau impregiurárele familiare ale dlui Prepelitia?

Elu erá inca unu june fragedu, pe candu i plesni prin minte a-si legá capulu seu sub evangeliu.

Sermanulu omu! Focu si amaru si-luá in casa, cáci cu vreme devení numai óspe in cas'a sa si chiar atunci trebuia inca sè bata la ferésta pana se indurá soci'a sè-lu slobóda in launtru.

Doi ani lungi si sarati trecura, o bóla grea lovi

pe Prohiritia si ea cadíu la patu si in scurta vreme o cruce de pétra pe tintirimulu orasielului pastrá amintirea Prohiritii Prepelitia, nascuta Vespea.

Dar m'am insielatu, Prohiritia a mai lasatu inca unu suveniru inapoia sa, adeca unu baetiulu dupa chipulu si asemanarea sa, pe miculu — Paturnichiu.

Paturnichiu crescea si sporiá cá din apa, spre bucurí'a si mangaerea betranului Prepelitia, caruia i ridea barb'a candu priviá pe fiulu seu celu vrednicu de numele Prepelitia.

Sè trecemu peste tóte necasurile ce le-a avutu dnulu Ghítia cu crescerea fului seu; fiindu convinsi, cá tóte grijile, tóte le uita elu, privindu la Paturnichiu.

— Paturnichiu, dragulu tatei, — asiá grai iscusitul Ghítia intr'o di. Éta vedi, inim'a-mi ride de bucurí'a, candu te privescu; éta tu esti asiá de cu minte, ai invetiatu acum carte, scii socotí, scii scríe, vedi dragulu tatacaí, eu ti-oiu dá tie sfatu, sfatu parintescu. É bine, asculta, tu esti acum marisoru, cu ajutorulu domnului ajungi pe la Ispas 14 ani batuti; vedi, acum ar fi vremea sè mergi la scoli mai inalte, spre a te face omu mare si intieleptu cá — mine. In inim'a mea am hotaritu, sè fii vredniculu meu urmasiu in postulu, pe care cu mare cinste lu-ocupu eu acuma.

Vorbindu astfelu, Ghítia scóse cu mare sgotu batist'a lui cea rosia si luandu-o in mana, privi putinu la ea si intr'unu tardíu d'abié resuná odaí'a de unu „hapsi“ patrundiatoru.

— Sè traesci, tатуca! Vedi, cá-i adeveru ce-ai spusu?

— Asiá-i, dragulu tatei; sè traesci si tu!

— Deie Dumnedieu!

— Apoi, — fini Ghítia cuventarea sa, — apoi, dragulu meu, tu sè faci cinste numelui teu Paturnichiu Prepelitia, care-i laudatu din mosiu stramosi.

Ghítia scóse apoi tabachierea sa din busunariu si se preumblá cu pasi maestosi prin casa.

— Bine, tатуca, voiu face precum voesci, cáci si eu am gustu sè fii odata omu mare si de seversitu.

Ghítia se bucurá fórté vediendu, cá Paturnichiu intielege de cuventu, si-lu dete la scóla ca sè-si urmeze studiele sale.

* * *

Dilele, lunile si anii trecu curendu, si asiá trecura si cei cinci ani, in cursulu carora studiá junele Paturnichiu Prepelitia in liceulu din Iasi.

Noi l'amu fostu lasatu cá copilu, si acum lu-gasimu cá barbatu éra. Cu minte, amabilu, si pe alte pecate si — frumúsielu. Paturnichiu Prepelitia erá unulu din cei mai frumosi juni ai orasiului. Peru-i erá blondu, ochii albastri, fati'a alba cá ometulu, gur'a, nasulu bine facutu.

Intr'o di siedea Paturnichiu la méssa in cabinetulu seu, adancitu in studie. De odata bate cine-va la usia. „Ori cine sè fia? Entrée . . .!“ Bate inc'odata. „Entrée! . . . Ce ómeni miserabili in acestu orasiu! Intra!“

Usi'a se deschise si servitorulu dlui Têraibrâu intrá in odaia.

— Ve dorescu o buna diminétiá si norocu bunu!

— Merci. Ce mai faci, Gheorge, cum te laudi, ce-mi aduci aice?

— O scrisóre de la boeriu.

— De la boeriu! . . . Ce sè fia óre?

— Apoi — da, credu că-i veste buna.
Paternichiu desface de graba scrisoarea și citește:

„Dlul Paternichiu Prepelitia!

„Atestatele Dvóstre sunt în ordinea cea mai bună. Prin acestu linie Ve denumesc de alu doile reprezentantu alu persoanei mele. De mane înainte Vetî ocupá postulu. Primiti asigurarea favorului meu!

Agachi Têraibrâu
comerciante.

— Hei, chiu și tiu! — tipă Paternichiu, uitandu de servitorulu, care cască ochii de mirare.

— Ce ti-am spus, coconasiule, că te-i bucurá?

— Da! Gheorge, ai avutu dreptate. Ti-multiu-mescu pentru scrisoarea asta. Primesce acestu bacsisiu și desiérta adi unu paharu în sanetatea mea!

— Sarutu manile, coconasiule. Ddieu sè-ti deie norocu și o mirésa frumósá!

Gheorge se nchiná și esí pe usia.

Paternichiu traiá de acum înainte cu parintele seu fórte bine, și amendoi erau unu sufletu în dóue corpuri.

Paternichiu fu invitatú în mai multe familii, dintre care a fostú și aceea a dlui Hilarionu Tusmánda, antâiului croitoriu în orasiu, care nu de multu sosise din Bucuresci. Betranulu Tusmánda avea numai o copila. Frumúsica cá unu trandafirú, și ochesica cá unu crinisiuru. Elu iubiá pe Elvira cá ochii din capu, și copil'a resplatea acésta dragoste parintésca cu supunere și ascultare esemplara.

Paternichiu venindu adese în cas'a lui Tusmánda, nu a lipsitu, de a se uitá pré adancu în farmecatorií ochi ai Elvirei, și dupa scurta vreme se tredí amoresatu pana peste urechi. Dar si copil'a iubiá pe tinerulu Paternichiu, căci si elu erá baiatu frumosu, și se potrivíá fórte cu dins'a.

Betranulu Tusmánda erá fericitu. Totu orasiulu vorbiá acum: Paternichiu Prepelitia a alesu pe Elvira Tusmánda de viitóri'a sa sociá, și cumca curendu o sè fia nunt'a, numai Ghitia nu sciea despre tóte aste nimica.

Intr'o dí dise Paternichiu catra tatalu seu:

— Voiu sè-ti facu o propunere.

— Poftimu!

— Eu mi-am pusu în gându sè deschidu o prevalia aici în orasiu.

— Mi-pare bine.

— Eu m'asiu duce în fia-care luna la Galati și mi-asiu aduce marfuri de acolo. Precum scíi, lucrurile în Galati sunt mai eftine, transportulu pe calea ferata nu cósta multu, și asiá asiú puté câstigá la fia-care marfa duplu; asiú anonsá apoi orasieniloru, c'am adusu marf'a mea chiar de la Marseille; Romanii nostri platescu pentru marf'a frantiuzésca totu-de-una mai multu, decâtu pentru cea din tíera, și . . .

— Frumosu! frumosu! fetulu meu.

— Dar vedi duméta, n'am destule parale, nu-mi ajungu cá sè deschidu o prevalia, și de aceea am cugetatú, cá dta m'ai puté ajutorá cu câte-va mii de franci.

Betranulu Ghitia erá omu bunu candu nu erá vorba de bani; ba si atuncea candu nu erá vorba de multe parale; dar candu audí de mii de franci, i trecú unu fiuru rece prin trupú. Sè mai deie elu câte-va mii de franci pe cari i câstigase cu atât'a sudóre! Sè mai deie, dupa ce a datú pana atuncia atât'a pentru

fiulu seu! Ast'a erá cam multu pentru betranulu Ghitia.

— Ei, fetulu meu, — dise elu, — ti-am datú destulu pan'acum, te-am crescutu, multu m'a costatu, te-am îmbracatu cá pe coconasi, multi francusiori am mai datú; acuma esti mare, mai lucréza, mai câstiga, asiá dá cum am facutu și eu, căci eu nu-ti mai potú dá nimica.

— Da bine, tatuca, eu credu că datorinti'a unui parinte e a ajutá pe copilulu seu.

— Vorbesci de datorintia! — dise Ghitia superatu. Apoi, fetulu meu, datorinti'a mea de parinte am pré implinit'o, si n'ar fi sè te pré incaleci pe dins'a. De nu mi-ai fi tocatu la urechi de datorintia, poté cá totu m'asiu fi induplecatu, dar asiá . . . nu!

Astfelu din cuventu în cuventu intrara tata și fíiu în cèrta. Ghitia superatu de indresné'la fiului seu, și Paternichiu iute, infocatú, imprudentu, orbitu de pasiunea momentana, și indignatu de — precum dicea elu — indaratnici'a parintélui seu.

Cért'a se finí astfeliu, cá Ghitia superatu focu, deschise usi'a și dise lui Paternichiu:

— Destulu! căci nu mai potú suferi. Esi afara! Paternichiu apucá infuriatu pelerí'a și aruncá usi'a dupa sine.

Elu nu se gândi multu. Ajunsu pe strada facú semnu unui birjariu, care stá inaintea portii.

— În cotro sè ve ducu, conasiule? — întrebá birjarulu.

— Strad'a domnésca, — erá respunsulu.

Birjarulu stete, par c'ar fi sciutu, tocmai inaintea locuintii domnului Tusmánda. Elvira lu-primi cu o bucuria nespusa.

— Nu te bucurá, draga Elviro. Intr'o óra parasescu orasiulu. Tatalu-meu m'a alungatu din casa. —
— Nu te ingrigi. Parol'a mea va fi pretutindene: Tu ori nime!

Elvira abiá avú timpú sè-i dica: „La revedere.“ Paternichiu esí, se suí în trasura și poronci birjarului sè-lu duca la gara.

* * *

Cinci luni au fostu trecutú, de candu nu se mai audise nimica de disparutulu Paternichiu. Post'a sosea regulatu cá totu-de-una, inse nu aducea nici odata vr'o scire despre Paternichiu.

Erá pe la serbatórea sf. Nicolai, candu intr'o séra se tredí Ghitia cu o scrisóre. Stampiliea aratá: „Ploesci.“ Ghitia nu-si puté aduce a minte, ce amicu ar avé acolo, și mirarea sa nu erá mica, candu diari scrisórea lui — Paternichiu.

Tinerulu Prepelitia gasise în Ploesci unu companionu, cu care tínea o prevalia și scrieá, cá în scurtu timpú va fi si elu în stare a deschide a casa o dughiana propria, fara ajutoru strainu. În fine lu-róga pe tata-seu de iertare.

Totu cam pe vremea aceea, sosí o alta epistola de la Ploesci în dughian'a lui Tusmánda, în care descrie Paternichiu tóte intemplerile sale cu Ghitia, și promite cá în curendu va luá binecuventarea parintésca, spre a-si implini promissiunea.

(Finea va urmá.)

E. d'Albon.

RANELE NATIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare)

— Nu pronunsiati in pripa o sentintia atâtu de aspru-condamnatória! Nu toti o merita pe deplinu, căci unii numai din sila, pentru sustinerea familiei loru, se pórtá astu-felu. Acestia si-au si luatú resplát'a. Ei simtiescu mari dureri, adance remuscári, in internulu loru. Consciinti'a loru i acusa fórté aspru. Si acést'a pentru dinsi este o pedépsa fórté grea, căci o pórtá in continuu pe sufletulu loru.

E bine, de si intelinginti'a romana a datu partidei contrarie unu contingentu fórté considerabilu, totusi caus'a nationala n'a ajunsu inca a fi perduta de totu. Poporulu, care nu cunósce blastematíile acoperite cu velulu numitu „politica innalta,“ — si care nici odata n'a primitu de la nimene ajutórie si stipendie, sciindu că déca elu nu se va ajutá, altii nu voru face nimica in interessulu lui, — in simplitatea sa, si in acésta incredere tare, remase ceea ce a fostu in decursu de secolu — singurul conservatoriu alu caracterului nationalu.

Numai putini din elu desertara, si a nume aceia, cari devenindu mai bogati decâtu ceialalti, se innaltia la niste oficie comunale si astu-felu — formandu si ei aristocrati'a poporului — ajunsera in atingere mai de aprópe cu — domnii, in a caroru scóla apoi invetiara a-si amuti vocea consciintiei loru.

Dar de si numai putini devenira infideli in fiacare comuna, acestia inse toti la olalta, dimpreuna cu toti alegatorii unguri de prin cele câte-va sate ungresci — căci ungunii nici odata nu uita interessulu nationalu si in veci nu votéza pentru unu candidatú neromanu — formara o imponánta partida contraria, încátu invingerea devini fórté indoiósa.

In presér'a alegerii judii administrativi esira in caletoria prin cercurile loru, — visitara tóte satele, mai facura presiune nóua a supra notariloru, si acestia — de fric'a acelora — svatuirá pe ómenii cari erau pe partid'a lui Albinescu sè remana a casa, spariandu-i că la alegere se va escá bataia, mai amenintiandu i si cu vecsatiuni locale. Inse pe cei de partid'a contra-nationala i adunara, i incarcara, si in diminéti'a alegerii i presintara judelui administrativu.

Albinescu, parasitu mai de tóta inteliginti'a romana, nu pré avea ómeni, cari prin comune sè instruze si sè conduca poporulu. Cei doi-trei tineri, cari esira la sate in interessulu lui, fure arestati de catra judii administrativi, sub cuventulu, că dinsi tulbura liniscea publica. Astu-felu apoi poporulu remanendu fara conducatori, spariatu si amenintiatu, nu se infatisiá in numeru mare in diu'a alegerii.

Unu ce necreditu! Candu diminéti'a ambele partide se infatisiara in aren'a luptei electorele, cea ungresca erá multu mai mare, decâtu a lui Albinescu.

Caderea acestuia dara erá sigura.

Suprinsi de acestu resultatu neasteptatu, de care nici cei mai fanatici magiari nu cutediara a visá, căci nu crediura pe Romani atâtu de poltroni, — corifeii magiariloru se adunara la unu svatu, si desbatura cestiunea, că déca resultatulu alegerii e atâtu de siguru pentru ei, ar fi paguba sè remana numai la ju-

metate-triumfu, adeca la trêntirea lui Albinescu; ci sè repórté invingere deplina, alegandu in contra lui pe unu unguru.

Unii inse disera, că ast'a nu se va puté realisá, că Romanii — inteligintia si poporu — angagiati pan' acuma pentru Zimbranu, nu se voru puté dejosi pana a-si renegá sangele si a luptá pentru unu strainu in contra unui connationalu; dar altii reflectara, că acestu poporu n'are inca consciinti'a demniitáti sale nationale, ér inteliginti'a lui e fórté corupta.

Cameleonu Tufariu, carele cá omu de incredere inca erá de fatia, vedindu ce va fi resultatulu acestei conferintie, esi numai decâtu, si mergêndu dreptu la tinerulu baronu Hectoru Bérczfalvy, i oferí candidatur'a, asigurandu-i si reesirea, de cumva va binevoí a jertfi spre acestu scopu 10,000 fl.

Hectoru la inceputu se mirá de acésta propunere, inse Cameleonu i esplicá schimbarea cea mare prin care au trecutú partidele, si in fine tinerulu baronu primí — asigurandu si onorariulu cerutu, — dar cu conditiunea, că Zimbranu sè repasiésca, fiindu că in contra vechiului seu prietenu nu voiá sè pasiesca. Cameleonu primí si rolulu d'a capacítá pe Stefanu la renunsiare.

Si pe candu conferinti'a corifeiloru magiari tocmai se svatuia, că cine sè se candideze dara dintre unguri, Cameleonu deschise usi'a, si presintandu pe baronulu Hectoru Bérczfalvy, dise:

— Éta noulu candidatú!

Acésta suprindere causá bucuria mare tuturorá. Toti recunoscura la momentu, că Hectoru e persón'a cea mai potrivita de candidare, căci fiindu dinsulu amicu intimu alu lui Stefanu, si avendu mare inriurire a supra acestuia, mai usioru va puté complaná cu elu cestiunea de delaturare.

Stefanu nu erá de fatia la alegere, si timpulu nu mai permitea a-lu insciintiá despre acésta schimbare. Corifeii dara spusera prin conducatori poporului, că Zimbranu au repasítu, si că in loculu lui au sè voteze pentru br. Hectoru Bérczfalvy.

Apoi alegerea se incepú si toti ai loru, capete plecate, votara asiá precum li s'a ordonatu.

In sér'a alegerii Stefanu primí urmatóri'a epistola:

„Domnule,

„Amicii dtale te-au insielatu. Candu vediura invingerea loru asigurata, te-au delaturatu, si candidara pe br. Hectoru Bérczfalvy, care a si reesitu in contra nóstra cu mare majoritate de voturi romanesci.

„Atât'a nu este de ajunsu. Totu amicii dtale divulgara secretulu compromitetoriu, că in o séra dómnsiór'a Aurora Albinescu a fostu la dta.

„In onestitatea ei, dins'a nu putú suportá acésta petare, deci asta-di se inveniná, si muri.

„Tradarea-ti nationala si mórtea ei, mi-striga: Resbunare!

Aureliu Pompilescu!“

Epistol'a cadiú din man'a lui Stefanu.

Finea tomului antaiu.

(Tomulu alu doile se va incepe in nr. viitoriu.)

S A Z O N U ?

Calindarul septemanei.

Duminec'a Floriiloru, Evang. Ioanu Cap. 12 st 1—18.

Dumin.	28	9 (†) Dum. Flor. si Cuv. Stefan. si Ilarion.
Luni	29	10 Par. Marcu si Chiril.
Marti	30	11 Par. Ionu Antoniu Scararu.
Mercuri	31	12 Cuv. Ipatiu.
Joi	1	13 Cuv. Maria Egypt.
Vineri	2	14 Par. Titu romanu.
Samb.	3	15 Cuv. Par. Nichita si Ios. scriit. de inmuri.

Espositiunea universală din Philadelphia.

Diu'a de 10 maiu an. c. este memorabila in istori'a culturii Americii. In acésta di se va deschide acolo prim'a espositiune universală.

De si, dintre cetitorii nostri pré putini, séu dóra nici unulu nu va luá parte la acésta espositiune, totusi trebuie sé luám si noi notiia de ea, cá despre unu miscamentu culturalu si de progressu, care se manifesta cu concurenti'a natiuniloru celoru mai mari si mai culte.

Cei ce vreu sé fia de fatia la deschidere au si pornitu, si acusi vomu ceti prin diuarie multe raporturi interesante. Vomu face si noi câte unu estrassu din ele, cá sé tinemu pe cetitorii nostri in curentulu evenimenteloru mai insemnate.

Éta si pana atunce câte-va detaiuri despre pregatiri!

Cladirile sunt deja tóte gata, si descarcarea si asiediarea obiectelor de espositiune urméza in continuu. Pavilionulu femeiloru inca e mai gata, cáci nu mai lipsescu decâtu niste decoratiuni.

Angli'a va tramite o suma de politisti secreti, cari voru avé sé pazésca cladirile espositiunii englese. Toti esposantii englesi voru siedé in raionulu espositiunii, in o casa cladita a nume spre acestu scopu.

Imediatu langa espositiune s'a ziditu unu otelu fórte mare, numitu „Atlas Hotel“, in care sunt 1500 de odái, unde voru puté siedé vr'o 3000 de persóne, precum se asigura, cu unu pretiu bagatelul.

Magasinulu fabricantiloru de trasuri e de 345 urme lungu, si de 231 urme latu; in care afara de esposantii americani, au locu si cei din Anglia, Francia, Germania si Italia.

Americanii facu calcule enorme relative la adunarea strainiloru. Unu diariu din Boston astépta la Philadelphia siepte milióne de straini, — ér numerulu tuturoru-visitatoriloru, dupa calcululu seu, are sé se urce la o suta de milióne. Inse diariulu „Anzeiger des Westens“ desamagesce acésta fantasare astu-felu: „Pe tóte mările nu existu atâtea corabii, cá in restimpu de cinci luni sé póta transportá aice unu singuru milionu de caletori in cajute; si déca toti locuitorii statelor unite fara esceptiune amu caletori la Philadelphia, negrii, rosii, albi, betrani si copii, sanetosi si bolnavi, câti suntemu, totusi n'amu fi mai multi decâtu 45.000.000.“

Aristocrati'a montana din California si Nevada a dispusu sé i se faca tarife de bucate din argintu, nu din ceva harthia argintia, ci din curatu argintu masivu. La unu banchetu datu de curendu intr'unu otelu

din San Francisco aceste s'au si intreuintiatu cá de incercare. Sè vedemu acuma — esclama „Kaliforn. Demokr.“ — ce felu de bucate se voru dá saraciloru, déca bogatii si tarifa o au in argintu!“ Doi insi dintre acesti escentrici, carora nu le-a placutu tarifele lor, le-a prefacutu in bani si au platitu pe toti lucratorii lor.

Toti ochii sunt acuma indreptati spre San Francisco, unde dóue companii se ocupa cu construire de balóne guvernabile, cu cari intre San Francisco si Philadelphia comunicatiunea sé se sustina in continuu, facéndu acésta cale in decursu de 27 óre. Ce frumosu are sé fia — esclama unu diariu de acolo — déca diminéti'a vomu luá cafea la San Francisco, in Chicago vomu prandi, in New-York vomu ciná si apoi vomu mai face si o mica excursiune pana la Cimborasso, spre a asistá la o mica petrecere de séra. Proiectulu si harthiile de incorporatiune ale ambeloru societáti aeronautice zacu inaintea nóstra. „Mariott's Aeroplane Navigation Komp.“ se numesce un'a din ele care a incorporatu 10.000.000 de dollari in 100.000 de actii. Dlu Mariott e redactorulu si unui diariu, si e de multi ani membru alu societáti aeronautice din Londra. Cealalta Societate, „California Aeronautic Compagnie“ dispune de unu capitalu de 10 milioane dollari in 100.000 actii. Directorulu acesteia, Krüger, e unu germanu, carele a facutu deja mai multe inventiuni, si asemene e membru alu Societáti aeronautice din Londra. Krüger nu voiesce sé faca balonu, ci o masina sboratória guvernabila. Elu si-baséza planulu pe mai multe ipotese fisice.

Vomu vedé cum va reesi?

E.

B o m b ó n e.

In cestiunea orientala, dupa espressiunea unui glumetiu, cei trei diplomati cari debutéza, represinta aceste:

Bismark = misantropia,
Andrássy = filantropia,
Gorciakoff = *Milantropia*.

La posta.

— Aveti o scrisóre catra mine?

— Numele dvóstra?

— A! nu aveti de câtu sé cititi adres'a.

Intr'unu spitalu militaru din Paris chirurgulu maioru, facéndu-si visitele, s'adreséza catra unu soldatu bolnavu si-lu intréba:

— Unde te simti mai reu?

— La regimentu, ~~majorule~~.

Erá la sfrsítulu unei predice. Predicatorulu facea minuni. Numai unu tieranu, nemiscatu langa o colóna, erá cu ochii uscati si nu plangea. Unu vecinu, surprinsu de acésta recéla, i dise:

— Dta de ce nu plangi?

— Eu? — dise tieranulu, — nu sunt poporeanulu acestei biserici.

CE E NOU?

Maj. Sa regin'a a sositu a casa la Viena din Anglia in 5 aprile.

Logodirea principelui de coróna Rudolf. In vér'a viitória principele de coróna Rudolf, conformu regulamentului familiaru alu dinastiei austriace, va ajunge majorenu, càci dinsulu la 21 augustu va fi de 18 ani. Din acestu incidentu, unu diariu din Viena a publicatu in septeman'a trecuta, cu tóta rezerv'a, cà principele de coróna atunce se va logodi cu principe-s'a Stefanie de Belgia. Presumptiv'a mirésa e a dóu'a fica a parchiei regesci, fu nascuta la 1864 in Laeken langa Brüssel, va sè dica acuma e de 12 ani.

Ministri unguresci petrecu de mai multe dile in Viena, unde tinu conferintie cu ministrii austriaci in caus'a bancei unguresci si a teritoriului vamalu, precum si in alte cause fórte importante. Pana la acestu momentu inse nu s'a pututu scóte la cale nici o invoiéla.

Dlu Ionu Brateanu, precum ni spune „Romanulu“, avendu onórea de a vorbi cu capulu statului, acest'a i-a disu: „Am dissolvatu senatul, pentru cà sè se deschida drumulu legalu alu reintrării in reprezentatiunea nationala. Alegerile voru fi libere; am doritu-o, o dorescu si respundu, cà libere voru fi.“

Tisa a esundatu grozavu si a facutu pagube colossale. Maj. Sa regele a daruitu pagubitorulu 5000 fl.

O istoria cu chignon. Unu tineru din Somogy (Ungaria) in decursulu carnevalului trecutu se inamora de o copila frumósa din Baranya, care totu-odata era si o parthia fórte buna si potrivita lui; elu obtinú atátu invoirea ei, câtu si aprobarea parintiloru. Dupa aceste plecà la Budapesta, de unde promise a tramite miresei sale daruri scumpe. Ajunsu aice, elu cumperà bijuterii in pretiu de 600 fl., pe cari i le espedà cu poșta, desfàcù cu curiositate pachetulu, inse, grozavu! — in locu de bijuteriile asteptate, in pachetu se gasira 24 de chignóne. Mirés'a, care in privint'a acést'a, si dins'a se inchina modei, mai cà lesinà si considerà tóta treb'a dreptu o batjocura. Deci i retramise anelulu de credintia. Tinerulu, carele intr' aceste se bolnavi, scrise o epistola desperata, si numai in urmarea acesteia aflà ce s'a intemplat. Numai dupa multa truda reesi a documentà, cà dinsulu e nevinovatu, si cà gresiéla s'a facutu la posta, lipindu-se pe pachetulu lui adress'a unei espeditiuni menite pentru unu frisoru din provincia.

Unu mutu originalu. La Zurich a muritu de curendu unu colporteur, care nu pronunciasse nici unu cuventu in timpu de 30 ani. Acum 30 de ani, elu se jurà, spre a se pedepsi, pentru cà vorbise cu usiurintia in detrimentulu fidantiatei sale, de a nu vorbi in timpu de unu anu de dile. Inainte de finitul acestui anu de mutismu, fidantiat'a sa muri, si pentru cà ea nu-lu deslegase de juramentulu seu, elu hotari a-si tiné juramentulu câtu va traí. Mórtea veni de-lu deslegà. Acestu originalu, care se numia Amsteim, era pré bine facatoru. Elu distribuia totu câstigulu seu in man'a saraciloru. (Telegr.)

Biserica si scóla.

Maj. Sa a daruitu 200 de florini pentru restituirea bisericei romane din Mediasiu in Satu-mare.

Musee transportabile. Se scie, cà mijloculu celu mai bunu d'a se invetià sciintiele este, cà obiec-

tele si fenomenele despre cari se vorbesece eleviloru sè li se puie inaintea ochiloru, si acésta nu se póte face de câtu prin colectiuni si musse; dar tóte scólele nu au mijlóce de a-si procurà asemenea colectiuni. O ideia fórte fericita a avutu societatea pentru respandirea culturii in poporulu germanu, infintandu musee si cabinete ce se potu transportá de la o scóla la alt'a; musee compuse de colectiuni de zoologia, botanica, geologia, física si chiaru astronomia. Fia-care sectiune a acestoru musee va avé unu conducatoru deprinsu cu manuirea aparatelor. Si la noi n'au musee nici scólele principale si cari aru dispune de mijlóce pentru infintarea loru. (Rev. sciint.)

Societati si institute.

Dlu D. Petrino, escelintele nostru poetu din Bucovina, care — precum se scie — in urmarea serbării din anulu trecutu din Cernauti, s'au mutat la Iasi, declara in „Romanulu“, cà n'a apartinutu si nici nu apartine Societátii „Junimea“ din Iasi.

Institutulu „Albina“ din Sibiu, in adunarea sa generala tinuta in lun'a trecuta, a decisu cá dividend' a dupa o actiune sè fia 9 fl.

Reuniunea solemnă a Ordinei francmasoniloru. Una din serbările cele mai curiose a espositiunii de la Filadelfia va fi reuniunea solemnă a marii Ordine a franc-masonilor, care numera membri cu mîle in Statele-Unite. — Cavalerii Templului sunt convocati pentru 30 maiu in templulu masonicu din capital'a Statului Massachussets. Deja s'au adresatu scrisori de invitatiune la tóte comanderiele din lume, afara de a Franciei. Caus'a acestei escluderi este, cà franc-masonii din Francia au recunoscutu, cu tóta protestatiunea ce li s'a facutu in acésta privintia, o loja ne legalu constituita la Nou-Orleans. (Voc. Covur.)

Literatura.

Diuarie nóue. La Bucuresci a aparutu: „Timpulu“, diariu politicu, de patru ori pe septemana. A mai esitu: „Fói'a oficiala“ a judetiului Falcu.

Dlu Sturza a publicatu de curendu la Bucuresci unu opou fórte interessantu, sub titlulu „Situatiunea financiaria a Romaniei“ de la 1871.

Din „Column'a lui Traianu“ de curendu a aparutu brosiur'a a siese, cuprindiendu studie, recensiuini si alte comunicatiuni.

Corospundint'a politica a lui Fridericu celu mare se va publicá acusi la Berlinu. Opulu va cuprinde vr'o 30 de volume si va continé scrisori in mare parte inca necunoscute.

Dlu Ioanu Papiu, preotu la institutulu corectoru din Gherla, anuncia, cà editiunea a dóu'a corectata si amplificata a cuventàrilor sale bisericesci, acomodate pentru ori ce timpu, va aparé pann la 15 maiu la Ioan Stein in Clusiu, caruia i-a cedatu dreptulu de editare. Pretiulu de prenumeratiune e 1 fl., pretiulu de bolta va fi 1 fl. 20 cr. Prenumeratiuni se primescu pana 'n finea lui aprile.

La librari'a I. Stein in Clusiu se afla de vendiare urmatóriele opuri ale dlui Ioanu Papiu: Cuventàri bisericesci, tom. II. pretiulu 1 fl. 50 cr.; Cuventàri funebrele, séu la casuri de mórte, pretiulu 1 fl. 20., — ambele la olalta constau 2 fl. 30 cr.

Contess'a de Monte-Christo, cunoscutulu romanu de I. du Boys, se traduce in limb'a romana de cutare I. Kohl, si se publica la Focsiani.

Dlu Gr. G. Tocilescu, junele si diligintele nos-

tru istoricu, carele ni-a promis colaborarea sa, a publicatu la Bucuresci interesant'a scriere: „Nicolae Balcescu, viéti'a, timpulu si operile sale (1819—1852).“ Pretiulu 2 lei.

T e a t r u.

Jókai Mór, celu mai poporalu scriitoriu ungrescu modernu, a scrisu o piesa noua intitulata „Milton,“ drama in 4 acte, care s'a jocalu pentru prima-óra la 3 aprile in teatrulu „nationalu“ de aici. Pies'a are unu lumbagiu poeticu, dar compositiunea ei este defectuósa. Efectulu scenariu a fostu mare si autorulu chiamatu dupa fia-care actu mai de multe ori inaintea rampeloru.

M u s i c a.

Societatea filarmonica romana a datu alu doile concertu simfonicu, la. 21 martiu (2 aprile,) in sala teatrului mare din Bucuresci.

Industria si comerciu.

Ciclografulu. „Revist'a industrială“ raportéza, cà dlu Iosifu Steinbach din Linzing a presintatu de curendu unu aparatulu inventatu de dinsulu si pe care l'a numitu „Ciclografu“, destinatu a inlocui cu folosu stenografu. Dupa cum se pare, manipulatiunea aparatului este simpla si infatisiéza óre-care analogia cu aparatulu telegraficu numitu Morse. Tóta dispositiunea aparatului stà pe unu discu rotatoru, care cuprinde literele alfabetului si se întórce cu o mare rapiditiune. Déca se presupune, cà unu oratoru pronuntia cam de la 6 pana la 700 litere pe minuta, disculu ar puté reproduce discursulu cu 700 invertituri. Inse disculu se invértesce fórte bine de 2000 ori pe minuta, si póte, prin urmare, in acelu spatiu de timpu sè atinga 2000 de litere, sè le negrésca, sè le imprime pe harthia, apoi sè le stérge si sè le pue la locu, déca operatorulu este in destulu de dibaciu pentru acést'a. Din cele díse urméza, cà aparatulu Steinbach póte inlocui, printr'o scrisóre cetétia pentru tóta lumea, ieroglifile atâtu de necomplete a stenografiei.

Pentru espositiunea din Paris. Abiá anunciaru, cà la 1879 la Paris se va tiné éراسi o espositiune universală, si éta acuma putemu sè daugemu, cà unu ingineru, a nume Henricu Giffard a si inceputu a se ocupá cu construirea unui balonu giganticu, care va avé sè figureze in acea espositiune. Acestu balonu, care va purtá numele „Paris,“ va fi mai mare decâtu tóte balónele cunoscute pan'acuma; va fi de 20 mii picíore, va puté duce susu 1000 de caletori, si se va aredicá la o inaltime de 400 metri. In fia-care di, acestu balonu se va innaltia de 10 ori si caletori'a prin aeru va durá câte trei patrare de óre.

Primii visitatori ai espositiunii din Philadelphia sunt locuitorii imperatiei Brazilia, cari — in adeverata maniera americana — se infatisiara cam o mia la numeru, in frunte cu imperatulu si imperatés'a loru.

T r i b u n a l e.

0 sarutare 5,000 dolari. Unu diaru americanu naréza urmatorulu faptu: De curendu d-siór'a Mary Smith intrá in magazinulu d-lui P. Mallon, gradinaru-floristu la Brooklyn, pentru a cumperá unu buchetu. Galantulu vendietoru de flori, dandu clientei sale bu-

chetulu, i sterse si o sarutare pe frunte. D'áci se nascú o plangere, care avú de resultatu a face pe d. Mallon sè-i asicure 200 dolari „pentru a tiné pacea“. D-siór'a Smith inse, gasindu cà sum'a nu este in proportiune cu ofens'a, a intentatu actiune cerendu-i o despagubire de 5000 dolari. Déca i va castigá, nu se va mai puté dice c'acésta e un'a din acele „sarutari perdute“ de cari vorbesce canteculu. (Rom.)

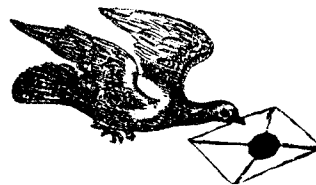
F e l i u r i t e.

Datine din Roma. In tóte casele principesci din Italia s'a conservatu pan'acuma la inmormentári o datina, care la prim'a vedere dóra apare copilarésca, care inse nu e lipsita de detairi poetice. Candu adeca mortulu se asiédia spre repausulu eternu in biserică, si candu deja tóte ceremoniile s'au facutu, intendantulu casei pasiesce la cosciugu si întéba: „Mai poruncesci ceva, escelentia?“ Si dupa ce mortulu nu respunde nimica, elu se inclina, si ese. Afara astépta equipagiulu mortului. Intendantulu ia sbiciulu, lu-rupe in dóue, si dice: „Escelenti'a sa nu mai poruncesce nimica. Puteti merge catra casa.“ Si caruti'a pléca incetisioru la palatulu principelui, unde dinsulu nu se va mai rentórcé.

Suvenirea mortiloru.

Dr. Ionu Minescu professoru la Asilulu Elena-Dómna in Bucuresci, a muritu la 10/22 martie.

Post'a Redactiunii.

Gereusia. Ni pare bine. cà dupa cealalta ni-ai facutu acésta suprinde placuta Tramite-ni si altele! Niste schitie din viéti'a socială de pe acolo inca voru fi bine primite pentru — salonu.

Aletea. Vomu intrebuintiá din ele. Prim'a in „Familia“, cele dóue din urma din nr. 3 in „Siedietóre.“

Cernauti. Dlui D. O. Le vomu intrebuintiá in fópa nóstra poporală „Siedietóre.“

Vama. Traditiunea e interessanta. Vomu publicá-o indatace vomu avé locu. Multiamita.

Blasiu. Dlui I. C. B. Cu cóle separate nu mai putemu servi, càci opurile sunt deja tóte brosiurate.

Treiluniulu jan.—mart. alu foi noi nóstre se incheia cu nrulu presinte. Abonantii nostri ale caroru abonaminte espira cu nrulu acest'a sunt rugati a le rennoi indata, déca voiescu sè aiba fóia nóstra si de acuma inainte, càci — spre a evitá ori ce neplacere — nrulu viitoriu numai acelora se va tramite, cari au platitu inainte pretiulu de prenumeratiune. Rogámu pe abonantii nostri a mai câstigá si alti partinitori! Pretiulu pe apr.—dec. 7 fl. 50 cr., pe jumetate de anu 5 fl., — pe trei luni 2 fl. 60 cr. Recomandámu si „Siedietóreă“, care consta pe anulu intregu numai 1 fl. Esemplare complete mai avemu din amendóue din inceputulu anului.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tieiri nr. 39.